

»Ekošola« kot način življenja »Eco-school« as a way of life

Slovenski šolski sistem ima na področju okoljske vzgoje številne primere dobrih praks. Zdrava šola, Ekošola, Skriti zaklad in drugi projekti so že stalnica na tem področju. Ekošola je projekt evropskega združenja in je sestavni del prizadevanj Evropske unije za okoljevarstveno izobraževanje. Nosilec projekta je sklad za okoljevarstveno izobraževanje - Foundation for Environmental Education - FEE, ki je bila ustanovljen z namenom, da organizirano in načrtno pospeši okoljsko izobraževanje in ozaveščanje.

V Sloveniji poteka projekt, ki se imenuje »EKOŠOLA KOT NAČIN ŽIVLJENJA«, v okviru društva »DOVES - Društvo za okoljevarstveno izobraževanje Slovenije«. Projekt je namenjen načrtnemu okoljskemu osveščanju in izobraževanju v osnovnih in srednjih šolah. Ekošola poveča zavest in skrb za človeka vključno z varovanjem zdravja, graditvijo medsebojnih odnosov, skrbi za okolje in naravo.

In the field of environmental upbringing, the Slovenian school system has many examples of good practise. Healthy school, Eco-school, hidden treasure and other projects are constantly present in this field. Eco-school is an European union project and is a part of the European unions concern for environmental education. The project is led by the Foundation for Environmental Education – FEE, which was formed with the purpose to systematically accelerate environmental education and awareness.

In Slovenia, a project called »ECO-SCHOOL AS A WAY OF LIFE« is run by the association »DOVES – Association for environmental education of Slovenia«. The project provides environmental education in primary and secondary schools. Eco-school increases consciousness and care for humans by protecting health, building relations and taking care for environment and nature.

Projekt Ekošola kot način življenja je program, ki uvaja načrtno in celotno okoljsko vzgojo v osnovne in srednje šole skladno z metodologijo 7 korakov, ki jih lahko primerjamo z ISO standardi 14001. V program se lahko vključi vrtec, šola kot celota (učitelji, učenci, vodstvo šole, svet šole, svet staršev in predstavniki lokalnih oblasti). Vedno bolj se je potrebno zavedati, da je temelj odgovornega odnosa do okolja izobraževanje, ki ni le posredovanje in pridobivanje znanja, ampak dejavno spreminjanje kulture obnašanja in ravnanja. S projektom »Ekošola kot način življenja« se gradijo vrednote za odgovoren način našega bivanja na tem planetu.

Ekošola bogati čustvene vezi otroka do narave. Uči ga spoštovati drugačnost in ceniti naravne dobrine. Učencem in učiteljem daje priložnost, da znanje, ki ga pridobijo pri pouku, uporabijo v vsakdanjem življenju v šoli in izven nje. Za izpeljavo ciljev okoljskega izobraževanja izbira zanimive metode dela in učencem pomaga uporabiti znanje, ki so osvojili pri pouku, za reševanje vsakdanjega življenja.

Vsaka ustanova, ki je vključena v program slovenske Ekošole, mora:

- sodelovati v vsaj enem projektu, ki ga razpisuje nacionalna koordinacija. Projekt mora biti vezan na tematski sklop, sodelujejo vsi učenci, dijaki ... in njihovi mentorji - nastane lahko mrežno sodelovanje z drugimi ustanovami pri nacionalnih projektih:
- Ekologija medsebojnih odnosov, Skriti zakladi mestnih parkov, Zdravo življenje, Revščina po svetu in pri nas, Živali in mi, Varčevanje z energijo in obnovljivi viri energije, Očistimo Slovenijo nevarnih odpadkov, Mozaik sveta, Voda kot vir življenja.
- sodelovati v vsaj petih projektih, ki jih razpisuje ali organizira nacionalna koordinacija slovenske ekošole:
 - Celje - sejem Altermed, Mladi za napredek Pomurja, Zeleni nahrbtnik, Zbiranje izrabljenih tonerjev in kartuš, Zbiralna akcija za Šport Špas, Ekokviz za OŠ in SŠ, Natečaj ekovoščilnic, Prispevki v angleškem jeziku za Eco-News, Prispevki v slovenskem jeziku za objavo na spletnih straneh ekošole, Ekobralna značka, Kaj lahko mladi storimo za okolje, Literarni razpis za srednje šole, Prispevek za tiskane in elektronske medije v lokalnem ali širšem okolju.
- obdelati vsaj en tematski sklop - voda, zrak, zemlja, energija, hrana, živali, medsebojni odnosi - sodelujejo naj vsi učenci in zaposleni > zaželena je vključenost staršev in zunanjih sodelavcev.

- organizirati ostale projekte:
 - izvesti ekodan (ob dnevu voda, Zemlje, okolja, živali, itn.)
 - zbiralne akcije (papir, baterije, odpadno jedilno olje, steklo, tonerje in kartuše); nadgradnja tega naj bo sistemsko zbiranje in ločevanje odpadkov v šoli – obvezno je beleženje zbrane, ker bo ustanova poročilo o zbiranju in ločevanju podala v prijavi za ekozastavo.
 - izdelati in ažurirati spletno stran ekošole, kjer bodo vidni cilji, ki jih ustanova uresničuje.
 - vsaka ustanova naj obišče eno ekokmetijo v šolskem letu. (<http://www.drustvo-doves.si/es/?page=esslo&sub=13>)

Cilji in načela vzgoje ter izobraževanja za trajnostni razvoj

V Sloveniji imamo že preko 300 ekošol. Ta številka zajema osnovne šole, srednje šole, vrtce in domove CŠOD, ki vzgajajo mlade, da bo skrb za okolje in naravo morda nekoč postala del življenja. To nam daje upanje, da bo tudi kakovost našega bivanja v prihodnosti zagotovljena. Slovenija je naravno lepa in bogata, biotsko pestra dežela, zato se moramo toliko bolj potruditi, da bo taka tudi ostala, k temu pa lahko največ pripomorejo tisti, ki bodo snovali njeno prihodnost – naši najmlajši.

Ta program veliko pripomore k celostnemu okoljskemu osveščanju šole, njene okolice in tudi širšega prostora. Ekošola pomeni uresničitev ciljev vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj, ki so opredeljeni v nacionalnem učnem programu okoljske vzgoje ter nacionalne strategije vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. Tu se cilji uresničujejo v praksi, v življenju.

V Sloveniji so ekošole poleg osnovnih šol postali tudi nekateri vrtci, srednje in poklicne šole. Pobudniki, da se šola vključi v ekološki program, so lahko učenci, učitelji ali ravnatelji. Ko šola začuti, da želi nekaj narediti na tem področju in se znotraj nje pojavi neko zdravo jedro, se prijavi nacionalni koordinaciji. S tem pridobi začetne informacije, da lahko aktivnosti stečejo, učitelji se začnejo usposabljanje ipd. Šole morajo najprej ustanoviti programski svet, ki vključuje nekaj učencev, učiteljev, ravnatelja, predstavnika lokalne skupnosti in včasih še kakšnega sponzorja, ki je vedno dobrodošel. Ti skupaj naredijo analizo stanja in zasnujejo okoljski program za šolsko leto. Pri analizi stanja ne gre za velike, papirnate projekte, ampak za pregled potreb, kaj v šoli ali okolici manjka, in na katerem področju bi lahko uresničevali program občine. Pri tem izbirajo šole teme z železnega repertoarja, ki je predpisan, in jih prenesejo v svoje lokalno okolje.

Najbolj nujne so:

- klimatske spremembe;
- ohranjanje biotske pestrosti;

- voda, varčevanje z njo in preprečevanje onesnaževanja;
- odpadki, zmanjšanje njihove količine, ločeno zbiranje, čiščenje;
- energija, varčevanje z njo in uporaba alternativnih virov;
- zdrava prehrana;
- promet in okolje.

Temo si torej izberejo glede na to, kaj je na šoli, v kraju in okolju najpomembnejše. Tako se naučijo razmišljati o tem, kaj je treba izboljšati, odkrivajo, spoznavajo, ocenjujejo, kritično razmišljajo in iščejo rešitve. Projekti niso zgolj teoretični, ampak v praksi in življenju dejansko pomenijo izboljšanje. (<http://www.drustvo-doves.si/catalog/File/Obrazci/Ekosola%20%20ekocasopis%202007>)

Glavna načela ekošole:

- interdisciplinarnost (povezovanje naravoslovnih in družboslovnih vidikov ob posamezni temi);
- celostni oziroma sistemski pristop, upoštevanje kompleksnosti okoljskih problemov;
- izhajanje iz resničnih, okoljsko pomembnih aktivnosti v lastnem okolju in povezovanje s težavami širšega okolja;
- dejavnosti so usmerjene v prihodnost, v iskanje in utemeljevanje alternativnih zamisli ob upoštevanju potreb prihodnjih generacij;
- uvajanje v aktivno sodelovanje v demokratičnih procesih odločanja o okoljskih zadevah;
- povezovanje spoznavnih in čustvenih, etičnih ter estetskih vidikov. (Rustja, 2007)

Cilji, ki jih uresničuje program Ekošola kot način življenja:

- razvijanje pozitivnih medsebojnih odnosov;
- vzgajanje za zdrav način življenja v zdravem okolju (uvajanje ekološko pridelane hrane, pitniki v ustanovi, gibanje);
- učinkovita raba naravnih virov (voda, odpadki, energija);
- vzpodbujanje trajnostne mobilnosti v prometu;
- vzgajanje za okoljsko odgovornost;

- izvajanje celostnega pristopa vzgoje in izobraževanja v programu Ekošola kot način življenja;
- povezovanje okoljskih vprašanj z ekonomskimi in socialnimi.

(<http://www.drustvo-doves.si/es/?page=esslo&sub=8>)

Namesto zaključka

Vnašanje osnovnih človekovih vrednot za življenje je v programu »Ekošola« zelo poudarjeno, saj se vsi projekti začnejo v nas samih. V vrtcih in šolah so zato pomembni medsebojni odnosi in tudi zdrav način življenja, prehrana in okolje, v katerem dan za dnem živijo otroci skupaj z učitelji. Zdrav način življenja lahko poteka le v zdravem okolju; iz okolja črpamo vse, tudi zrak in vodo. Cilj programa ekošol je razvijanje in razumevanje trajnostnega razvoja v vseh porah življenja. Želimo si, da bi s trajnostnim razvojem lahko ohranili naše okolje tudi za bodoče generacije.

Literatura:

- Masten G. (2006). Vloga odraslih pri vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj. *Okoljska vzgoja v šoli*, 8 (1), str. 91 – 93.
- Rustja E. (2007). Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj – Primeri dobre prakse v Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport
- <http://www.drustvo-doves.si/es/?page=esslo&sub=2>
- <http://www.drustvo-doves.si/es/?page=esslo&sub=13>
- <http://www.drustvodoves.si/catalog/File/Obrazci/Ekosola%20%20ekocasopis%202007>
- <http://www.drustvo-doves.si/es/?page=esslo&sub=8>

Ekošola v III. osnovni šoli Celje

Okoljska problematika je tako v Sloveniji kot v svetu čedalje aktualnejša tema, ki zahteva celosten pristop. Ker je prihodnost našega planeta v rokah predvsem mlajših generacij, je izrednega pomena dvigovanje njihove (pa tudi naše) ekološke zavesti že danes. Zato se je tudi III. osnovna šola Celje v letošnjem šolskem letu vključila v državni projekt Ekošola kot način življenja, ki po sedemnajstih letih izvajanja dobiva mednarodne razsežnosti.

Aktivnosti, povezane z ekologijo, na šoli pravzaprav niso novost, saj jih izvajamo že vrsto let. Tako smo že pred leti začeli z ločenim zbiranjem odpadnega papirja, izrabljenih baterij, kartuš in tonerjev za tiskalnike ter odsluženih mobilnih telefonov. Letos smo ločeno zbiranje odpadnih materialov

razširili še na zbiranje plastenk, pločevink, kartonske embalaže in odpadne elektronike (odsluženi električni aparati in elektronski odpadki). Slednje bomo zbirali v okviru posebnih akcij, v katere bomo vključili tudi občane iz širše okolice šole. Iz humanitarnih razlogov smo se odločili, da bomo ločeno zbirali tudi plastične zamaške. Trenutno jih zbiramo za vrstnika – 9-letnega Žiga s cerebralno paralizo, ki potrebuje rabljeno kombinirano vozilo. Toda projekt Ekošola ni omejen samo na ločeno zbiranje odpadkov. Vanj so vključene še številne druge dejavnosti. Tako bomo v tekočem šolskem letu osvajali ekobralno značko, obiskali RCERO Celje, čistilne naprave in ekološke kmetije, sodelovali bomo na natečaju ekovoščilnic, pa tudi na Eko-

